

**concert
info
orkesten
op zaterdag**

de Doelen

Schumanns Pianoconcert met Melnikov

Orkest van de Achttiende Eeuw

**zaterdag 14 maart
20.15 uur | Grote Zaal**

3 x Schumann

Robert Schumann werd zijn hele leven gekweld door depressies en waanbeelden. Veel van zijn ups en downs zijn hoorbaar in zijn composities. In een ongelukkige tijd in Dresden componeerde hij de sombere klanken uit Manfred. Maar in dezelfde stad beleefde hij ook gelukkige tijden met zijn vrouw Clara, uitgedrukt in zijn Fantasie voor piano en orkest, later uitgewerkt tot het Pianoconcert. De aanstelling als stedelijk muziekdirecteur in Düsseldorf gaf Schumann nieuwe energie en zelfvertrouwen, die tot uiting kwam in de nationalistische derde symfonie.

Een Manfred depressie

De titel van deze compositie, *Manfred*, verwijst naar het gelijknamige gedicht van Lord Byron, waarin de hoofdpersoon Manfred wegwijnt vanwege een enorm schuldgevoel omtrent het overlijden van zijn vrouw. De compositie van Schumann bestaat uit drie delen, waarvan hier de orkestrale ouverture wordt uitgevoerd. Schumann schreef het stuk in 1848 in een periode van diepe depressie, waarbij hij ook stemmen hoorde. Schumann voelde een connectie tussen zijn eigen gevoel en het lijden van Manfred. Muzikaal is het een somber stuk en heeft het overeenkomsten met het vierde deel van zijn *Symfonie nr. 3*, zoals dezelfde sombere toonsoort.

Pianoconcert voor Clara

Het lyrische eerste deel van het *Pianoconcert in a* schreef Schumann al in 1841, waarna hij in 1845 een tweede intermezzo en een finale toevoegde. De compositie wijkt af van de standaard vorm van Weense klassieke pianoconcerten. Het is eerder een compositie voor piano met orkestbegeleiding, waarbij het orkest soms een thema van de solist overneemt. Schumann omschreef

het werk zelf als 'iets tussen een symfonie, concerto en grote sonate'. Het stuk is opgedragen aan Ferdinand Hiller, die ook de première in 1845 dirigeerde. Schumanns vrouw Clara nam de solo pianopartij op haar. Schumann wilde met het pianoconcert de liefde tussen twee mensen uitdrukken. In het thema van het eerste deel begint de melodie met de noten C - H [Duitse notatie B] - A - A, een muzikale verwijzing naar Clara. Na een introductie van dit thema in de houtblazers wordt het doorgegeven aan de solist en op innovatieve wijze verder uitgewerkt. Clara Schumann was heel enthousiast over de compositie en schreef na de première 'hoe rijk en innovatief, hoe interessant van begin tot eind, hoe fris en wat een mooi coherent geheel!'.

Nationalisme aan de Rijn

Robert Schumann is een van de grootste componisten uit de Duitse romantiek. Zijn *Derde symfonie* zit vol verwijzingen naar het Duits nationalisme en de daarbij horende symboliek. Tegenwoordig krijgen wij een ongemakkelijk gevoel bij Duits nationalisme, door onze associatie met het rechts extremisme. Maar in

Robert Schumann

de negentiende eeuw was het nationalisme juist een linkse beweging. Het linkse nationalisme omarmde in die tijd het ideaal van een eigen land, de verbondenheid tussen mensen en een democratische vrijheid. Het vieren van afkomst en eigen tradities speelde een grote rol in het propageren van nationalisme. In deze symfonie komt dat tot uiting in verwijzingen naar de Rijn, als verbindende rivier tussen Duitse steden, diverse volksmelodieën en bijvoorbeeld het vervangen van de gebruikelijke Italiaanse muzikaanduidingen door Duitse terminologie.

De *Derde symfonie* werd ontzettend enthousiast ontvangen door het publiek. Het eerste deel heeft een enorm momentum, en de hoofdmelodie is vol passie en energie. Schumann gebruikt een bijzondere techniek om een voorwaartse beweging te creëren door in een driedelige maatsoort langzame en snellere gedeeltes af te wisselen. Deze techniek werd een voorbeeld voor componisten na Schumann.

In het tweede deel van de symfonie komt het nationalisme naar boven in

een wals-achtige melodie, die klinkt als roeien. Het zware accent op de eerste tel van iedere maat is als de roeispaan die het water in gaat, gevolgd door een lichter maatdeel waarin de spaan boven het water uitkomt. De melodie is als een boot die op krachtige wijze door het water van de Rijn glijdt. Ook het derde deel verbeeld de Rijn muzikaal. In de klarinetten en fagotten is een zangerig thema hoorbaar, met een vioolbegeleiding als kabbelend water. Dit deel heeft veel muzikale lagen, van het hoge hout tot in de lage strijkers, alsof Schumann de diepte van de rivier wil laten horen.

In het vierde deel is Schumanns fascinatie voor het contrapunt uit de barokmuziek van Johann Sebastian Bach en Heinrich Schütz hoorbaar door de verschillende muzikale lijnen die zich bewegen tussen diverse instrumentgroepen. De hoofdmelodie schreef Schumann voor de alttrombone, een ouder muziekinstrument dat in Schumanns tijd nog maar weinig werd gebruikt. De alttrombone is een kleinere versie van de gebruikelijke trombone, die extra hoog kan klinken, zelfs hoger dan voor de meeste hoornisten comfortabel.

Orkest van de Achttiende Eeuw © Jan Hordijk

tabel is om te spelen. In dit deel zijn ook echo's hoorbaar uit het lied *Stirb, Lieb' und Freud'* uit de *12 Gedichte, op. 35*. Dit lied verhaalt over een kathedraal. Schumann maakte ten tijde van het componeren van de *Derde symfonie* een tournee langs de Rijn ter voorbereiding op zijn nieuwe functie als muziekdirecteur in Düsseldorf en bezocht daarbij de kathedraal in Keulen. Deze indrukken en zijn eerdere interpretatie van een kathedraal uit het lied zijn in dit deel verwerkt.

De meeste symfonieën hebben drie of vier delen, maar Schumann gaf deze symfonie vijf delen. In de finale komen alle muzikale impressies van het Rijnland terug in een volksmelodie, die als een lange wandeling door het Duitse platteland naar een triomfantelijk slot toe werkt.

Meer luisteren?

Zoek bij de BBC radio op de volgende uitzending voor een toelichting met muziekfragmenten: Stephen Johnson explores one of Schumann's most joyous symphonies. Schumann's Symphony No 3 (Rhenish) 20 May 2014

programma

za 14 mrt | 20.15 | Grote Zaal

Schumanns Pianoconcert met Melnikov

Om 19.15 uur voorgesprek in de Van Cappellen Zaal
met Sieuwert Verster en Jason Hillebrand
Concert met pauze, einde circa **22.15 uur**

Robert Schumann 1810 – 1856

Manfred, op. 115

Ouverture

Pianoconcert in a, op. 54

Allegro affettuoso

Intermezzo: Andantino grazioso

Allegro vivace

pauze

Symfonie nr. 3 in Es, op. 97 'Rhenish'

Lebhaft

Scherzo: Sehr mäßig

Nicht schnell

Feierlich

Lebhaft

Orkest van de Achttiende Eeuw

Gustavo Gimeno *dirigent*

Alexander Janiczek *concertmeester*

Alexander Melnikov *piano*

biografieën

Gustavo Gimeno © Anne Dokter

Alexander Melnikov © Molina Visuals

Orkest van de Achttiende Eeuw

Het Orkest van de Achttiende Eeuw werd in 1981 door Frans Brüggem, Lucy van Dael en een aantal vrienden opgericht. Het orkest bestaat uit circa 50 leden uit de gehele wereld, 20 nationaliteiten. Zes of meer keer per jaar komt het orkest bijeen voor internationale tournees. De musici, individueel bekend als specialisten op het gebied van de achttiende en vroeg negentiende-eeuwse muziek, spelen op authentieke instrumenten of kopieën.

www.orchestra18c.com

Gustavo Gimeno

Gustavo Gimeno is chefdirigent van Orchestre Philharmonique du Luxembourg en vanaf seizoen 2020-2021 ook van Toronto Symphony Orchestra (TSO). Als dirigent is hij thuis in zowel het 18e als 21ste-eeuwse repertoire, als opera. Internationaal wordt hij uitgenodigd als gastdirigent in de meest beroemde zalen. Met diverse orkesten nam hij ook al veel muziek op. Gimeno werd geboren in Valencia en startte zijn internationale dirigecarrière in 2012 als assistent van Mariss Jansons, destijds dirigent van o.a. het Concertgebouworkest in

Amsterdam. Hij deed ook ervaring op als assistent van Bernard Haitink en Claudio Abbado, die hem sterk beïnvloed hebben.

www.gustavogimeno.com

Alexander Melnikov

Alexander Melnikov staat bekend om zijn ongebruikelijke muzikale en programmerings-keuzes. Al op jonge leeftijd ontdekte hij zijn interesse in de historische uitvoeringspraktijk. Grote invloeden op dit gebied zijn voor hem Andreas Staier en Alexei Lubimov. Melnikov treedt regelmatig op met onderscheidende ensembles en orkesten in de historische uitvoeringspraktijk, waaronder Freiburger arockorchester, Musica Aeterna en Akademie für Alte Musik Berlin.

The Orchestra of the Eighteenth Century

In 1981, Frans Brüggen, Lucy van Dael and friends founded the Orchestra of the Eighteenth Century, consisting of fifty members from twenty different countries. Six or more times a year the orchestra assembles to go on tour. The musicians, all specialists in eighteenth and early nineteenth century music, play on period instruments or on contemporary copies.

www.orchestra18c.com

Gustavo Gimeno

Gustavo Gimeno is Music Director of the Orchestre Philharmonique du Luxembourg (OPL) and incoming Music Director of the Toronto Symphony Orchestra (TSO), starting his tenure in 2020/21.

A conductor as adept with symphonic repertoire from the 18th to the 21st century as well as with opera, he is a globally sought after guest conductor and appears in many of the most renowned concert halls. In addition, he is building a comprehensive discography, thus highlighting his vast repertoire. Born in Valencia, Gustavo Gimeno began his international conducting career in 2012 as assistant to Mariss Jansons, while he was a member of the Concertgebouworkest in Amsterdam. He also gained invaluable experience as assistant to Bernard Haitink and Claudio Abbado, who strongly supported and influenced him in many respects as a mentor.

Alexander Melnikov

Known for his often-unusual musical and programmatic decisions, Alexander Melnikov discovered a career-long interest in historically-informed performance practice at an early age. His major influences in this field include Andreas Staier and Alexei Lubimov. Melnikov performs regularly with distinguished period ensembles including the Freiburger arockorchester, Musica Aeterna and Akademie für Alte Musik Berlin.

agenda tips

Meer Schumann of Orkest van de Achttiende Eeuw? Kom dan dit weekend naar het Chianti Ensemble of naar deze concerten:

zo 15 mrt | 11.00 | Jurriaanse Zaal

Schumanns Pianokwintet

Chianti Ensemble

Deze club twintigers, barstensvol talent, spelen Schumanns Pianokwintet en Mendelssohns Strijkkwartet nr. 2. Na afloop meet & greet met iets lekkers.

wo 8 apr | 19.30 | Grote Zaal

150 jaar Matthäus-Passion in Rotterdam

Orkest van de Achttiende Eeuw en Cappella Amsterdam

150 jaar geleden voerde Toonkunst Rotterdam voor het eerst de Matthäus-Passion uit. Een ode aan dit historische moment!

za 24 okt | 20.15 | Grote Zaal

Paulus

Cappella Amsterdam en Orkest van de Achttiende Eeuw

Alvast voor in de agenda van volgend seizoen: deze uitvoering van Mendelssohns Oratorium Paulus in de korensérie. De serieverkoop is nu gestart en vanaf 1 mei start de losse verkoop.

Ga voor meer informatie en kaarten naar dedoelen.nl

Stay in touch!

See you @dedoelen & share your pictures #dedoelen

Tickets & info:

www.dedoelen.nl

+31 10 217 17 17

Schouwburgplein 50, Rotterdam